

Az iskolai szociális munka jelentősége

Bevezetés

Hazánkban évről-évre felmerül az igény az iskolai gyermekvédelem hatékonyságának növelésére, az eszközök terén azonban nincs konszenzus a szakemberek között. Gyakran a hatósági beavatkozás, az irányítás oldaláról közelítik meg a kérdést, míg máskor a segítség, a támogatás oldaláról. Véleményem szerint a korosztályi sajátosságokból, a felmerülő problémák sajátosságaiból és a beavatkozás helyszínét jelentő iskolák modernkori átalakulási folyamataiból az következik, hogy kizárólag az egyéni és intézményi autonómiát megtartó és támogató intervenciók alkalmazhatók, melyek speciális ismereteket és készségeket kívánnak a problémamegoldást végző iskolai szociális munkásoktól. Tanulmányomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy a szociális munkások megtalálták-e a helyüket, feladatukat a közoktatási rendszerben, a diákok, tanárok használják-e az általuk felkínált szolgáltatásokat, segíti-e az iskolahasználó közösséget a tevékenységük.

Szakirodalmi áttekintés

A gyermekvédelem története egyidős az emberiség történetével. Célja azonban – az ez idő alatt lezajló számtalan változástól függetlenül – mindig ugyanaz volt: a rászoruló, valami miatt veszélyhelyzetben lévő gyermekek megsegítése és védelme. Tágabb értelemben ez egy rendkívül komplex tevékenység. Magában foglalja a minden gyermekre és ifjúra kiterjedő gondoskodást: gondozást, ellátást, nevelést, érdekvédelmet. Szűkebb értelemben szakemberek által nyújtott speciális gondozásról, segítségről beszélünk olyan gyermekek körében, akik nehéz élethelyzetbe kerültek és/vagy különböző fejlődési, nevelési, magatartási problémákkal küzdenek. A preventív gyermekvédelem lényege a gyermek családjának segítése annak érdekében, hogy ott biztosított legyen egészséges fejlődése. Probléma esetén minél gyorsabb felderítés, jelzés, majd beavatkozás szükséges, ami nem, vagy a lehető legkisebb mértékben okoz károsodást a gyermeknek. (STRAUSZNÉ 1997)

Az iskola nem különíthető el a társadalomtól, része annak, a társadalom átalakulási folyamatai hatással vannak rá. Amennyiben az iskola nem fogadja kellő nyitottsággal és rugalmassággal a mai globalizált társadalomban egyre gyorsabban növekvő és egyre súlyosbodó szociális problémák által okozott változásokat, nem készül fel újonnan felmerülő feladatai ellátására, sérülékennyé válik. Röviden megfogalmazva, az iskola fő célkitűzése az oktatás mellett az, hogy autonóm, ép személyiséggel bíró, általános készségekkel rendelkező nemzedékeket neveljen, akik kompetensek szerepköreik ellátásában. (BUDAI 1994)

Az óvodai-iskolai gyermekvédelem az első legfontosabb jelzőrendszer, hiszen itt a gyermekek valamennyi problémája érzékelhető. Éppen ezért érdemes kihasználni az óvodák, iskolák előnyeit. E társadalmi intézményekben könnyen juthatunk róluk információkhoz, így kiszűrhetők bizonyos tünetek, amelyek hátrányos és/vagy veszélyeztetett helyzetükre utalhatnak. Ahhoz, hogy az iskolák a tanulók érdekvédelmi centrumává válhassanak, kiemelten kell kezelni a gyermekvédelmet, professzionálissá tenni a gyermekvédelmi munkát, beengedni a szociális szakértelmet az iskolába és képesnek kell lenni az együttműködésre. (STRAUSZNÉ 1998)

A tágabb értelemben vett preventív gyermekvédelem egyik legfontosabb területe a pedagógusok és a szülők közötti jó kapcsolat, ami feltételezi az esetleges problémák együttes megoldását. A preventív gyermekvédelem másik fontos mozzanata a pedagógus (osztályfőnök) és a tanuló folyamatos, személyes kontaktusa, amelyben a pedagógus megerősítheti tanítványa pozitív megnyilvánulásait. Azonban, ha zavarokat észlel (tanulási vagy viselkedési gondok), a kiváltó okokat felkutatja, és a tünetek kezelésére többdimenziós megoldást dolgoz ki. Mindehhez az osztályfőnöknek tájékozottnak kell lennie tanítványainak a felnőttekhez fűződő viszonyáról, értékfelfogásukról, arról, hogy milyen érzelmi állapotban vannak, mik az életcéljaik, hogyan töltik szabadidejüket. Összegezve: a preventív gyermekvédelem azt igényli a pedagógusoktól, hogy ismerjék azokat a környezeti tényezőket, amelyek tanítványaikra hatnak, majd előzzék meg a konfliktusokat és a lelki traumák elmélyülését és/vagy tartóssá válását. (VECZKÓ 1996) Valóban elvárható mindez a pedagógusoktól?

Ahol a szociális kérdésekre érzékeny, a tanítványaikra ilyen szempontból is nyitott pedagógusok felismerik a bajt, ott szociális szaktudás hiányában nem képesek kellően azonosítani a problémát, majd kiválasztani a megfelelő beavatkozási módot. Mindezeket túl túlterheltségük miatt sem várható el tőlük az adekvát beavatkozás következetes végigvitele. A pedagógus gyermekvédelmi feladatok sem szakértők a szociális szakma szempontjából, mert nem tudnak kilépni a pedagógus-identitás korlátai közül. Sokszor nem tisztázott a feladat-, hatás- és jogkörük, vagy ha mégis, munkájuk erősen adminisztratív jellege miatt tevékenységük a gyakorlat szintjén nem nevezhető segítő, szociális tevékenységnek. Vagyis az iskolai gyermekvédelem nem csupán „tűzoltást” jelent, hanem a különböző rendszerekben (család, iskola, gyerekek csoportjai) meglévő problémákat összefüggéseiben, komplex módon határozza meg, és a rendszerelmélet segítségével alakítja beavatkozási hatásmechanizmusait, ugyanis bármely területen felmerülő probléma kihatással van a másik két területre is. Ezt a szakszerűséget továbbvíve, inkább iskolában folytatott szociális munkáról, mintsem gyermekvédelemről célszerű beszélni. (BUDAI 1994)

A tanárok igen nehéz munkát végeznek, nem várhatjuk el tőlük, hogy minden problémát, ami felmerül az osztályokban, egyedül oldjanak meg. Amennyiben tőlük várjuk el, hogy kezeljék az iskolában felmerülő szociális problémákat, teljesen át kellene alakítani a viszonyokat, az oktatás menetét, a tanítási módszereket.

Jelenlegi helyzetükben elképzelhetetlen, hogy oktatási feladataik teljesítése mellett még a szociális munkát is elvégezzék. (KOZMA 1992)

Vagyis indokolt az igény professzionális segítő rendszeres jelenlétére az iskolákban. A szociális munkás professzió egyik lényegi eleme, hogy multidiszciplináris tudást feltételez. Jogi, társadalmi, szociológiai és szociálpolitikai ismeretekkel rendelkezik, tanácsadói tevékenységre képes. Amennyiben terápiás beavatkozásra lenne szükség egy eset kapcsán, a megfelelő szakintézménybe delegálja a klienst. A felmerülő problémák megoldása érdekében aktivizálja a személy környezetének támogató erőforrásait. Tehát összeköti az otthont, az iskolát és a közösséget, speciális, szakmai szolgáltatásokkal segíti és támogatja a diákokat a tanulásban és a szocializáció folyamatában. (JANKÓ 2010)

A probléma megfogalmazása

Az iskolában a gyermekek elérhetőek és nyomon követhetőek, mert napjaik jelentős részét itt töltik. Viselkedésük, sikerességük az iskolában egy tünetegyüttes, társas környezetük leképeződése. Az iskola továbbá mint közvetítő jelenik meg a család, a hatóságok és a társadalmi szervezetek között. Jelzőrendszeri tagként fontos szerepet tölt be a gyermekvédelem területén, megteremti a lehetőséget egyes problémák megelőzésére és helyben történő kezelésére. A napjainkban halmozottan megjelenő szociális problémák is begyűrűznek az iskolák falai közé, további feladatokat róva a nevelőtestületre.

Ezek feltérképezésére és még inkább az ezekre adható adekvát válaszokra az oktatási intézmények, pedagógusok önmagukban képtelenek, mert alapvetően nevelői funkciót látnak el, tudást/ismeretanyagot közvetítve. Úgy vélem, hogy segítő szakemberek alkalmazása az oktatási intézményekben hasznos és preventív jellegű a tanulók, a pedagógusok és a szülők számára is. Azonban hazánkban ez nem elterjedt és magától értetődő, az iskolák többségében nem találunk szociális munkást. Miért nem élvez támogatottságot az iskolai szociális munka hazánkban? Valóban nincs szükség rá? Úgy gondolom, erre a kérdésre hiteles választ maguk az érintettek, a pedagógusok és a diákok adhatnak.

A vizsgálat célja

A fenti kérdésre egy szegedi általános és szakiskola falai között kerestem a választ. Itt 3 fő szociális munkás is dolgozik, így tevékenységükről az iskola résztvevői saját tapasztalattal rendelkeznek. Az iskola célja hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók megtartása, felzárkóztatása, akik más iskolákban kudarcot vallottak és lemaradtak társaiktól. A tanárok és a diákok esetében egyaránt arra voltam kíváncsi elsősorban, hogy mit tudnak az iskolában dolgozó szociális munkások feladatköréről és mennyire elégedettek munkájukkal, hasznosnak érzik-e jelenlétüket. A pedagógusoktól érdeklődtem az együttműködés fontosságáról, a tanulóknál pedig arról, hogy egyes problémáikkal melyik félhez fordulnak inkább. 22 pedagógus és 90 diák válaszait összesítettem.

A vizsgálat hipotézisei

Az alábbi hipotézisek képezték kutatásom gerincét:

1. A tanárok és a diákok is hiányos ismeretekkel rendelkeznek az iskolában dolgozó szociális munkás feladatköreiről, ami a tanulók esetében abban is megnyilvánul, hogy elsősorban adminisztratív jellegű segítséget kérnek tőlük.
2. Ennek ellenére mindkét fél indokoltnak tartja jelenlétüket az iskolában és igénylik segítségüket.
3. A tanárok többsége szerint nincs szükség minden iskolában szociális munkásra.
4. A diákok másképp viszonyulnak a tanárokhoz és a szociális munkásokhoz, ami abban is megnyilvánul, hogy más jellegű problémával fordulnak az egyes felekhez.
5. Ha nem lenne szociális munkás az iskolájukban, sok diák nem tudna az iskolán belül más felnőtthöz bizalommal fordulni.

A vizsgálati eredmények elemzése és értelmezése

A tanárok válaszai

Kutatási eredményeim bemutatását a tanárok válaszaiknak ismertetésével kezdem. Összesítettem **az iskolai szociális munkások céljait és feladatait** a tanárok válaszaiban szereplő előfordulásuk szerint. (1. táblázat) Kérdéseim nyílt kérdésként szerepeltek, nem akartam befolyásolni őket előre megadott válaszlehetőségekkel, az elsőként és legtöbbször felmerülő kifejezésekre, szavakra voltam kíváncsi. Ezek feldolgozása ugyan nehezebb, mint a zárt kérdéseké, azonban a megkérdezettek csak ilyen kérdésekkel készíthetők saját tudásuk, véleményük leírására.

A célokat tekintve legtöbb esetben a *tanulót segíteni, támogatni* szavakkal találkoztam, összesen 13 esetben. Ez után a *tanárok segítése, a tanárral való együttműködés, partnerség a gyerek érdekében* kifejezéseket említették 5, illetve 4 alkalommal. Szintén 4 alkalommal vetették papírra a pedagógusok a következőt: *a tanulók rendelkezésére állni és megoldást találni bármilyen probléma esetében. A megfelelő mederbe terelés, tanácsadás, prevenció, szocializálódás, civilizálódás, az iskolai előmenetel segítése, kapcsolatépítés és -tartás gyerekekkel, családdal, szervekkel* kifejezések szerepeltek 3-3 alkalommal. Csupán két személy említette a *szülők segítségét*, valamint 1-1 említést kapott az *érdekképviselés, a konfliktuskezelés, a családi háttér feltérképezése és a szervezés*. Szintén 1 pedagógus írta, hogy *a szociális munkások olyan dolgokban segítenek, amelyekben a pedagógusok nem tudnak*. 1 pedagógus nem válaszolt erre a kérdésemre.

A feladatkörökről szólva egy pedagógus (aki az előző kérdést is üresen hagyta) nem válaszolt, egy pedig azt írta, hogy nem tudja, mik a szociális munká-

sok feladatkörei. 9 esetben említették feladatként az *együtműködést a tanárral, a tájékoztatást a gyerek érdekében, 6-6 esetben találok a problémamegoldás és a segíteni* szavakkal. 4 fő emelte ki az *adminisztrációs feladatokat, 3-3 fő pedig a kapcsolattartást a szülőkkel és a hivatalokkal, a jelzőrendszer tagjaival. 1-2 említést kaptak az alábbiak: kapcsolattartás a tanulóval, illetve kapcsolattartás általában, szabadidő szervezés és aktív részvétel, pályázatok, problémafeltárás, feltérképezés, prevenció, bizalomépítés, a csoportkohézió erősítése, az intézmény képvisellete, nevelés, a hátrányok csökkentése, segélyek intézése, hivatalos ügyek intézése, példamutatás. Összességében a kapcsolattartás szót 11 esetben számoltam.*

Szó szerint is idézek néhány választ: „*Ha csak egy jó szóra van szükség vagy valakire, aki meghallgatja őket, akkor is jelen lenni.*” „*A tanulót a társadalmi segítség igénybevételére ismertetni. Észrevenni az állapotváltozásait, segíteni. Kapcsolat a tanuló hátterével, tanulásra ösztönözni, tájékoztatni az osztályfőnököt a háttér-információkról, amik a tanulmányi előmenetelt érintik.*” „*Komplex, minden aktuális problémát érintő, állandó feladatok sorozata.*”

1. TÁBLÁZAT

Az iskolai szociális munkások céljai és feladatkörei a tanárok válaszai alapján

Említések száma	Célok	Feladatok
13	a tanuló segítése, támogatása	
8		együtműködés a tanárral, tájékoztatás a gyerek érdekében
6		problémamegoldás segítés
5	a tanárok segítése	
4	a tanárral való együtműködés, partnerség a gyerek érdekében	adminisztráció
3	szocializálódás, civilizálódás megfelelő mederbe terelés, tanácsadás, prevenció kapcsolatépítés és -tartás a gyerekekkel, családdal, szervekkel iskolai előmenetel	kapcsolattartás a szülőkkel kapcsolattartás a hivatalokkal, a jelzőrendszer tagjaival
2	hétköznapi ügyek elintézése a szülők segítése problémamegoldás	kapcsolattartás a tanulóval kapcsolattartás (általában) szabadidő szervezés és aktív részvétel pályázatok problémafeltárás, feltérképezés prevenció

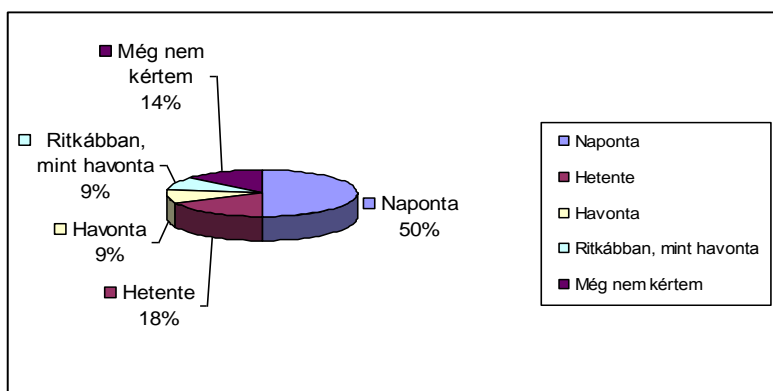
		szocializálódás, civilizálódás nem tudja
1	érdekképviselőt a családi háttér feltérképezése szociális problémamegoldás segítség olyan dolgokban, amiben a pedagógusok nem tudnak szervezés konfliktuskezelés	bizalomépítés a csoportkohézió építése az intézmény képviselete példamutatás tanácsadás nevelés rendelkezésre állás a hátrányok csökkentése kapcsolattartás a tanárokkal hivatalos ügyek intézése segélyek

A válaszok elemzése során arra a megállapításra jutottam, hogy a pedagógusok többsége csupán töredékinformációkkal rendelkezik az iskolai szociális munkás céljairól és feladatairól, legtöbbször a segítség, támogatás szavakat írták le, és különösebben nem részletezték válaszukat.

Meg kell említenem, hogy 3 pedagógus valamilyen módon mégis megfogalmazta, hogy a szociális munkások feladatát fontosnak érzi: *„Kapcsolatépítés a gyerekekkel, ami segíti a jobb munkavégzést. Olyan dolgokat tudnak így meg, amit a pedagógusok nem tudnak megtenni. Fontos a munkájuk.”* *„A feladatkört hivatalos munkaköri leírás rögzíti. A mi iskolánkban ennél sokkal több mindent csinálnak. Nélkülük kevésbé tudnánk a munkánkat hatékonyan végezni.”*

1. ÁBRA

„Milyen gyakran kéri a szociális munkás segítségét?”

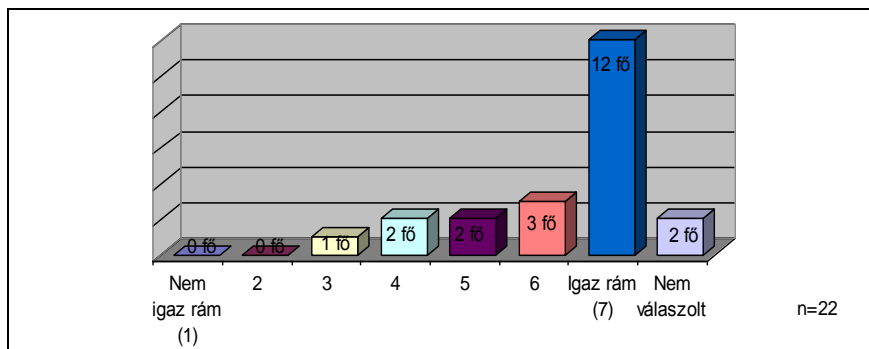

Valamennyi tanár igennel válaszolt arra a kérdésre, hogy **az iskolában felmerülő problémák indokolják-e segítő szakember jelenlétét**. 50%-uk naponta, 18%-uk hetente fordul hozzájuk segítségért. (1. ábra) Szintén 68%-uk érzi úgy,

hogy a **szociális munkások megkönnyítik munkáját**. A folyamatos együttműködést a választ adó pedagógusok mindegyike fontosnak tartotta. (2. ábra)

2. ÁBRA

„Úgy érzem, a szociális munkások megkönnyítik a munkámat.”

Adataink tehát azt tükrözik, hogy a tanárok nincsenek tisztában a szociális munkás funkcióival. Ennek ellenére többségük hasznosnak véli, és segítségként éli meg az iskolában való tevékenységüket, és rendszeresen fordulnak hozzájuk segítségért.

Azt is feltételeztem, hogy a tanárok úgy vélik, nincs szükség minden iskolában szociális munkásra. Meglepetésemre és örömömről a pedagógusok 91%-a úgy gondolta, hogy minden iskolában hasznos lehet olyan munkaerő, aki a tanulási problémákon kívül más jellegű problémákat is szakszerűen tud kezelni, illetve segítségére lehet a pedagógusoknak olyan feladatok elvégzésében, amire nekik már nincs kapacitásuk. A nemmel válaszoló tanárok az alábbiakkal magyarázták véleményüket: „*Elitiskolában luxus lenne.*”, „*A tanulónépesség összetételétől kellene függővé tenni.*”

A tanulók válaszai

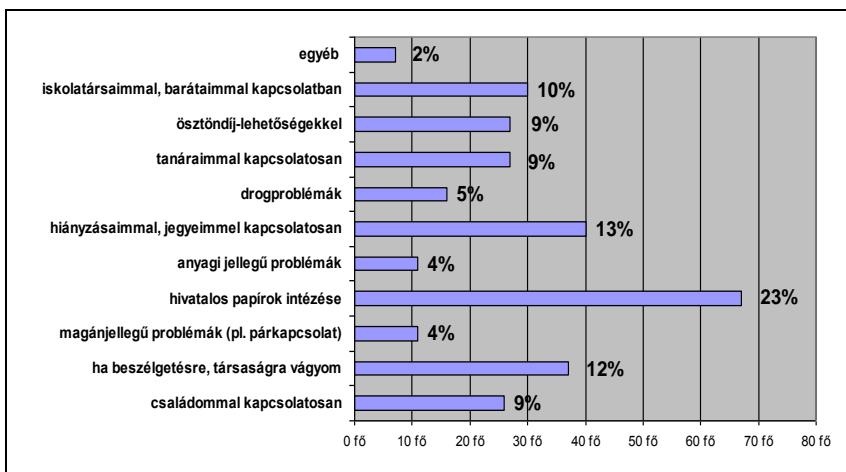
Áttérek a tanulók válaszainak ismertetésére, amit szintén azzal kezdek, hogy mik a **szociális munkás céljai és feladatai** a diákok meglátása szerint. Előre megadott válaszlehetőségek közül választhattak, amelyeket szándékosan úgy adtam meg, hogy mindegyiket bekarikázhatták volna. Arra voltam kíváncsi, tisztában vannak-e a felsorolt problémakörök bármelyikével megkereshetik a szociális munkásokat. „Egyéb” kategóriát is megjelölhettek, ha valamelyik tanuló szerint kihagytam volna egy fontos opciót.

A diákok úgy gondolják, hogy elsősorban adminisztratív ügyekkel kapcsolatban kereshetik fel a szociális munkásokat (hivatalos papírok intézése a hiányzókkal, jegyekkel kapcsolatosan). Ezt követi a beszélgetés 12%-os előfordulással és a társas kapcsolatokban, családi ügyekben való közreműködés, segítségnyújtás témaköre 10, illetve 9%-os említéssel. (3. ábra) Összesen 6 tanuló karikázta be mindegyik

opciót, 2 fő pedig az „egyéb” kategória kiválasztása után odáírta, hogy „bármiben/bármivel”. Az „egyéb” kategória pontjához az előbb említett diákokon kívül 1 személy írta: „Hogy engemet védjenek, amikor bántanak a gyerekek.”

3. ÁBRA

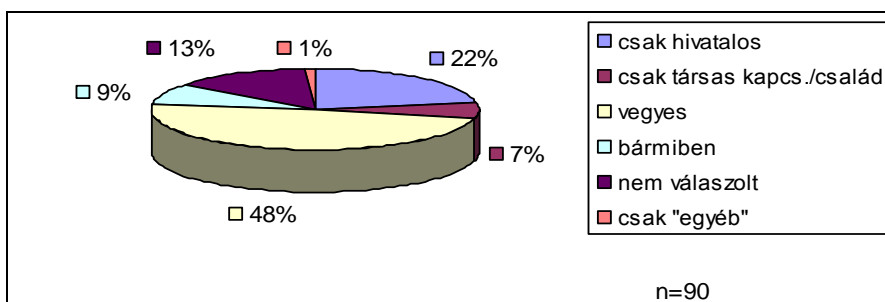
„Milyen esetekben, milyen problémával fordulhatsz a szociális munkáshoz?”

Ezen kívül megfigyeltem, hogy a kérdezettek 22%-a csak hivatalos ügyeket válogatott a lehetőségek közül, 48%-uk vegyesen karikázott be hivatalos és társas, családi kapcsolatokban való közreműködést. Mindössze 9%-uk tudta, hogy a felsorolt lehetőségek bármelyikével fordulhat a szociális munkáshoz, 13%-uk viszont nem tudott választani egyet sem. (4. ábra)

4. ÁBRA

Az iskolai szociális munkás feladatai a tanulók választai alapján kategóriánként

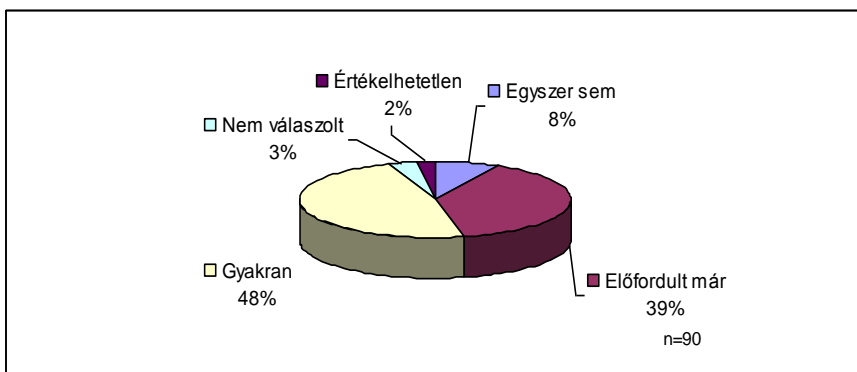
A tanulók hiányos ismerete az iskolai szociális munkás feladatairól azt eredményezi, hogy elsősorban adminisztratív jellegű segítséget kérnek tőlük, tehát az erre vonatkozó hipotézisem igazolódott.

A választ adó tanulók majdnem fele (48%-a) gyakran fordul a szociális munkáshoz, 71%-uk érzi megfelelően bizalmasnak, 53%-uk pedig hatékonynak a kapcsolatukat.

5. ÁBRA

„Beszélgettél-e már a szociális munkással?”

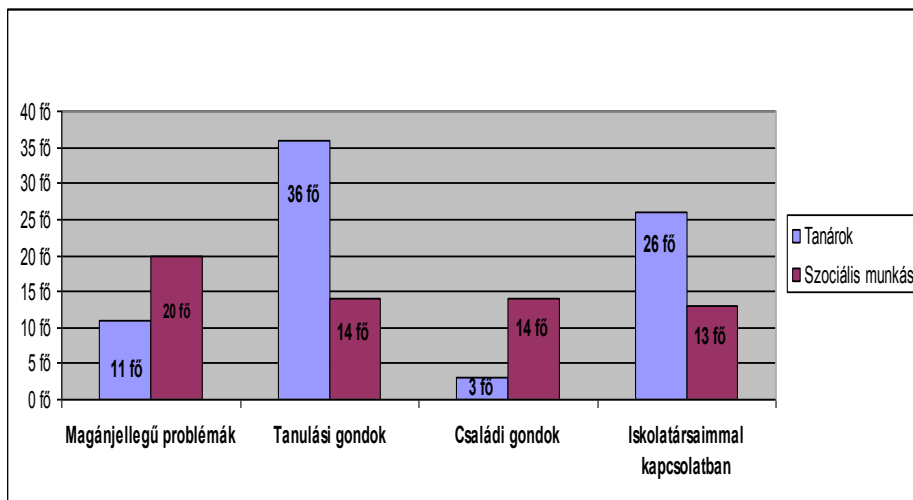

Az iskolában felmerülő, illetve az iskolai teljesítményre ható problémákat kategóriákba rendeztem és megvizsgáltam, melyekkel keresik meg inkább a pedagógust, és melyekkel a szociális munkást. Úgy gondolom, hogy a pedagógusok és a szociális munkások egymást kiegészítve, együttműködve lehetnek igazán hatékonyak, mert a tanulók megválasztják, hogy milyen jellegű problémájukkal kihez fordulnak. Ötfokozatú skálán kellett jelölniük, hogy mennyire igaz rájuk az adott kijelentés, például: „Magánjellegű problémáimmal a szociális munkásokhoz fordulok.” Az adatok összesítése után a skála 4. és 5. pontját vettem alapul – vagyis azokat, akik igaznak vélték magukra nézve az egyes kijelentéseket –, hogy kategóriánként ábrázolni tudjam **a problémakörök megoszlását a pedagógusok és a szociális munkások között**. A 6. ábra hipotézisem igazolását szemlélteti.

Tanulási és iskolatársakkal kapcsolatos problémák esetén a tanulók inkább a tanáraikat keresik fel, míg családi és magánjellegű gondokkal szívesebben fordulnak a szociális munkásokhoz.

6. ÁBRA

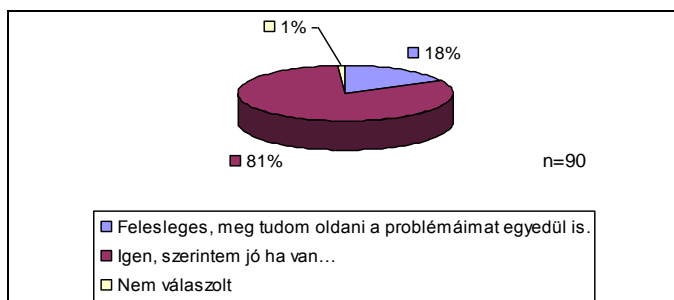
„Jelöld x-szel, hogy mennyire igazak rád az alábbi állítások!”

Kérdőívem egy lényegi pontját adta a következő kérdés: **Mit gondolsz, szükséges, hogy segítőkész szakember (például szociális munkás) dolgozzon az iskolában?** A kérdést azért tartom érdemesnek kiemelni, mert a tanulók aszerint gondolhatták végig a válaszukat, hogy hiányozna-e nekik a szociális munkás az iskolából, ha nem lenne. A tanulók 81%-a helyt adott állításoknak, miszerint jó, hogy dolgozik segítőkész szakember az iskolájukban. Közülük 3 fő saját szavaival is megfogalmazta választát: „Azért, mert hamarabb megoldódik.”, Mert a jó útra terelnek.”, Jó az, hogyha van, és más fordulhat hozzá.”

7. ÁBRA

„Mit gondolsz, szükséges, hogy segítőkész szakember dolgozzon az iskolában?”

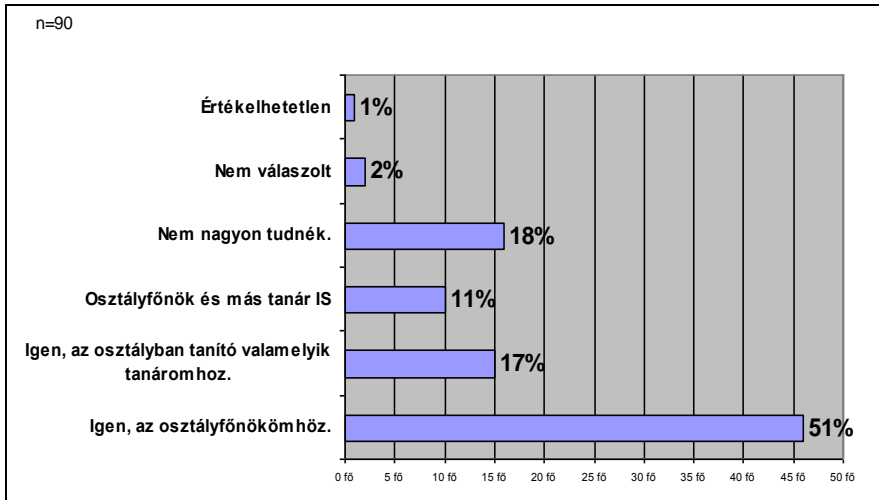

Azt feltételeztem, hogy a tanulók többsége iskolán belül nem tudna más felnőtthöz bizalommal fordulni, ha nem lenne szociális munkás. Az eredmények

nem támasztják alá elgondolásomat: csak a kérdezettek 18%-ának okozna gondot a bizalom hiánya, a döntő többség tudna tanáraihoz is fordulni.

8. ÁBRA

„Iskolán belül tudnál-e más felnőtthez fordulni a problémáiddal, ha nem lenne szociális munkás?”

Ez utóbbi adat azt a következtetést erősítette meg bennem, hogy a diákoknak nem az számít, hogy ki a pedagógus és ki a szociális munkás végzettségű, hanem az, hogy az adott személyhez milyen bizalmi szál köti őket. Ahogyan azt az eredmények is alátámasztják, az iskolában felmerülő problémák kezelésénél a diákok – ha tehetik – megválasztják azt a felnőttet, akitől segítséget kérnek. Úgy gondolom, hogy a tanulók másképpen viszonyulnak egy olyan felnőtthez, akivel nem találkoznak a tanítási óra keretein belül, nem kapnak tőle érdemjegyeket.

Az oktatási rendszerünket szabályozó szakembereknek fel kell ismerniük ezeket a határvonalakat és be kell látniuk, hogy az iskolákban jelentkező problémák szakszerű kezeléséhez, valamint magabiztos, kiegyensúlyozott és sikeres nemzedékek felneveléséhez olyan szakemberekre is szükség van, akik az oktatás-tanítás területén kívül a személyiséggel és annak szociokulturális hátterével foglalkoznak. Ily módon nagy terhet vehetünk le a pedagógusok válláról, akik így jobban összpontosíthatnak szakterületükre és kiépülhet egy gyümölcsöző, kölcsönös tiszteleten alapuló, együttműködő kapcsolat pedagógus és szociális munkás között. E segítői modell kiépülésével a tanuló is biztosabban van jelen az iskolában, együttműködőbb és motiváltabb lesz, ami pozitívabb jövőképet eredményez.

Összegzés

Az iskolai szociális munkások szakterületét érdemes lenne megismertetni a pedagógusokkal és a gyerekekkel egyaránt, hogy az együttműködés és a segítő, támogató kapcsolat eredményes legyen. Kutatásom eredményeit csak részben lehet általánosítani az iskolai szociális munka hazai viszonyaira, de úgy gondolom, a szociális munka e területének megismertetése és gyakorlati hasznának bemutatása nagyon fontos lenne. Az eredmények felhívják a figyelmet arra, hogy az iskolai szociális munka szakmai kompetenciájának tisztázatlansága még egy olyan iskolában is érzékelhető, ahol napi szinten érintkezhetnek e szakemberekkel az ott dolgozók és az ott tanulók. Ha így is igénybe veszik segítségüket, és hasznosnak érzik munkájukat, képzeljük el, hogy a megfelelő információk birtokában milyen magas szintre lehetne emelni ezt az együttműködést! Visszatérve a bevezetésben megfogalmazott kérdésemhez, a szociális munkások helye a közoktatási rendszerben feladatköreik ismerete hiányában nem egyértelmű, a diákok és a tanárok mégis igénybe veszik szolgáltatásaikat, az iskolahasználó közösség segítségként éli meg tevékenységüket.

Azt gondolom, hogy szélesíteni kellene az általános tájékozottságot a szociális, segítő szakemberek alkalmazási területeiről, különös hangsúlyt fektetve arra, hogy az iskolákban zajló munkafolyamatokba hogyan kapcsolódhatnak be. Társadalmunk jelenlegi helyzete szükségessé teszi, hogy a gyermekeket és rajtuk keresztül családjaikat ilyen módon is segítsük. Ez az iskolai gyermekvédelem hatékonyságát is növelhetné. Az iskola nem csupán oktat, hanem nevel is, és felkészít az életre, melyben fontos szerepe van annak, hogy a diákok itt a problémamegoldás egyes formáit is megtanulhatják. A humánerőforrás újratermelésében betöltött szerepe is fontos, az, hogy minden gyermek számára nyújtson egy olyan stabil alapot, amely a későbbi boldogulásukhoz, munkavállalásukhoz elengedhetetlenül fontos. Mindezen funkciók ellátásához speciális ismeretekkel és készségekkel rendelkező segítő szakemberekre is szükség van.

Végül, de nem utolsósorban, a segítő szakemberek alkalmazása iskoláinkban nem csupán az egyes szociális problémák megelőzésében és kezelésében volna hasznos, hanem magában hordozna egy foglalkoztatási elemet is, hiszen ez esetben több ezer szociális munkás helyezkedhetne el oktatási intézményeinkben.

Témavezető: Szabó Péter, tanársegéd

Felhasznált irodalom

BUDAI ISTVÁN (1994): Gyermekvédelem az iskolában és/vagy iskolai szociális munka. *Család, Gyermek, Ifjúság* 1994. évf. 5. sz. 3-7.

JANKÓ JUDIT (2010): Iskolai Szociális Munkás Hálózat. *Fordulópont* 12. évf. 1. sz. 39-46.

KOZMA JUDIT (1992): „Minél többet dolgoztam az iskolában, annál jobban tiszteltem a tanárokat...” (Interjú Josephine Joelsonnal az iskolai szociális munkáról) *Esély* 1992. évf. 2. sz. 101-110.

STRAUSZNÉ SIMONYI ERZSÉBET (1997): *Gyermek- és ifjúságvédelem*. Pécs, Comenius Bt.

STRAUSZNÉ SIMONYI ERZSÉBET (1998): *Az iskolai gyermekvédelem helye a gyermekvédelem rendszerében*. Budapest, Fővárosi Pedagógiai Intézet.

VECKÓ JÓZSEF (1996): *Az óvodai és iskolai gyermekvédelem szerepének megnövekedése*. In Jankó Judit (szerk.): *Iskolai szociális munka. Szöveggyűjtemény*. Pécs, Comenius Bt. 7-34.